

BILGI

16 Aralık Kazakistan'ın Bağımsızlık günü

Yapkan: Abdınazarov Mahsat

Grubu: 122F

Kabul edilen: Murat Keleş

Turkistan 2018

- Aralık kardeş Kazakistan Cumhuriyet`nn Bağımsızlık günü. Hem de yalnız Bağımsızlık günü değl. Br de anım günüdür. Eđer 1991, 16 Aralık`ta Kazakistan bağımsızlığını lan ettyse de aynı günde, 1986`da br de Sovyet tanklarının taarruzu sonucu yüzden fazla evladını kaybetti. O yüzden Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev 1991`de ülkesnn bağımsızlığını 16 Aralık günü lan etti. Yan hem bayram olsun, hem de gelecek kuşaklar dedelerin kahramanlıklarını hatırlasın. Ben de 2012`de bu vesleyle yazdığım br yazıyı Türkçe`ye uygunlaştırarak paylaşmak gereğ duydum. Türk nsanının br az daha blglenmes çn faydalı olur dye düşündüm. Bu arada onu da belrtelm k, Aralık Kazak Türkçes`nde Jeltoqsan demek. 16 Jeltoqsan 1986 ve 1991 – Kazakistan`ın Bağımsızlık ve Anım Günü 1987 yılında Almanya`da asker hizmette olduğum zaman askerlğe yen gelmiş br Kazak genc hç vakt ştmedğmz olaylar hakkında söz ederd. Soyadı Omarbekov olan şu küçük boylu oğlan derdik,

- Kazakistan`ın br çok şehrlerinde gençler ayağa kalkarak Gorbaçev hakmyetne traz etmiş. Omarbekov da br tıp talebes ve genç olarak olayların tam da çndeymiş. Sonra şundan dolayı onu okuduğu ünversteden harç etmişlermiş. Şu Kazak genc derd k, o hele yakasını y kurtara blmiş. Olaylarda ölenler olmuş, hem de yüzlerce. Artı, hapse atılanlar, yaralananların da sayısı bnlerceymiş. Br genç olarak, hem de Sovyet devletne sadık brs gb, Omarbekov`un söylediklern çok da drak edemezdüm. Aslında, o olayların mahyeten anlamak benim çn zordu. Kazak dostumun söylediklern göz önüne getrmeye bele zorlanıyordum. Çünkü kapalı Sovyet rejimn sadık br asker olarak bu tür muhalf hareketler aklımdan bele geçremezdüm...

**KAZAKİSTAN
CUMHURİYETİ'NİN
BAĞIMSIZLIĞI
KUTLU OLSUN**

Dr.Halil ULUER

Kazakistan Fahri Konsolosu

- 1986 yılının 16 Aralık günü Sovyetler İttifakı Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Genel Sekreteri Mihail Gorbaçev Kazakistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Komünist Partisi'nin 1. Katip Dini Muhammed Akmetuli Konayev tarafından alıkonularak yerine Kazakistan'la hiçbir ilişkisi olmayan, milliyetçi Rus, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Ulyanovsk Vilayeti Partisi Komitesi'nin 1. Sekreteri Gennadi Kolbin'i atadı. Böyle bir durum Kazakistan'da ciddi tartışmalara sebep oldu. Aynı günde Almatı şehrinde bir grup genç Komünist Partisi Merkez Komitesi önünde tartışmalara başladı. Onların seslendirildiği şarhlar esasen şöyleydi: “1937 yılının tekrarına imkan vermiyoruz!”, “Her halk kendi lideri!”, “İmparatorluk sersemliğine son koyalın!”, “Halkların kendi mukadderatını tayin etme hakkını talep ediyoruz!” Olaylar beklenmedik olduğu için ne Kazakistan, ne de SSCB hükümeti onlara karşı tedbirli değildi.

TURKMENISTAN

KYRGYZ.

- . 16 Aralık'ta başlayan trazlar ayın 25'dek devam etmekle Almatı dışında Karağandı (Karaganda) da dahil olmakla birçok büyük şehirlerde kendn gösterd. Ancak hçbr teşklatçının ve hazırlığın olmayışı yüzünden şu olaylar şddetli br şekilde yatırtıldı ve hattâ Sovyetler Brlğ halklarının ondan haber de olmadı. Yalnız br kaç yıl sonra açıklanan rakamlar olayların yeternce büyük çaplı olmasından haber veryor. Böylece, "16 jeltoqsan" adı almış olayların statstikler şudur: MİS ve başka hukuk muhafaza kurumları tarafından 8500 kş tutuklandı. 1700'den fazla şahıs ağır beden hasaretler (esasen kelle-beyn karakterli) aldı. Savcılık organlarında 5324, KGB'de (Devlet Güvenlk Komtes) 850 kş sorgulandı. 900 kş dar cezaya (kısa müddetli haps, para cezası) mahkum edld. 1400 kşye haberdarlık (uyarı) lan edld. 319 kş şnden atıldı.

- 309 öğrenci üniversitelerden kovuldu. 99 kişi cinayet tabii tabii tutuldu ve onlardan biri – 20 yaşlı Kayrat Noğaybayuli Riskulbekov 1988 yılı Mayıs ayının 21’inde hâlâ tam aydın olmayan şartlarda öldürüldü. Onu da not edelim ki, bu gence ölüm hükmü çıkarılmıştı ve sonradan hüküm 20 yıllık hapsle değiştirilmişti. 1992 yılında, artık bağımsız Kazakistan Cumhuriyeti o olayların bütün katılımcıları gibi Kayrat’a da beraat verdi. Şununla da kalmayarak Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev 1996 yılında ona “Halk kahramanı” adını da verdi (ölümünden sonra). O olayların dağıtılması zamanı hem de ölenler oldu; ne az, ne çok: tam da 174 kişi! Artı, öldürülenlerin defn gibi şekilde hayata geçirildi.

- . Bundan amaç olayların mkyasını saklamaktı. Çünkü Sovyet hakmyyet anlıyordu k, olaylarda boy gösteren şddet ve kaddarlık hakkında blgler geniş yayılacağı halde trazlar daha da artablr... 16 jeltoqsan 1986 olayları Gorbaçev`n başkanlığındaki Sovyetler Brlynn dağılmasının başlangıcı oldu aslında. Bazen dda edlyor k, SSCB`y dağıtan olayların lk Baltk ülkelerine at. Halbuk bunlardan Ltvanya`nın bağımsızlık hareketi “Sayuds”n kurulması 3 Hazran 1988`e, Estonya Halk Cephes`nn kurulması aynı yılın Nsan ayına, Latvya Halk Cephes`nn kurulması da aynı devre denk gelyordu. Şuna kadarsa o ülkelerde her hang açık ve büyük çaplı hareketlenmeler gözetlmemşt. Kazakistan`da olanlarsa Sovyetlere ve özellikle rus domnantlığına karşı on bnlerce nsanın açık ve kararlı hareketlenmesyd. Şu da br daha gösteryor k, Kazakistan SSCB`nn dağılmasının lkn ve kararlı ışartılarını 1986 yılının Aralık ayında göstermşt.

KAYNAKÇA

1. Akyüz, Kenan, “Yeni Türk Edebiyatı”, Türk Ansiklopedisi, c. 22, Ankara: 1983, s. 135-201.
2. Alangu, Tahir, Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman, 3 c., İstanbul: 1968.
3. Aktaş, Şerif. “Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı”, Türk Dünyası El Kitabı, Ankara: 1992, s. 503-547.
4. Bezirci, Asım. İkinci Yeni Olayı, İstanbul: 1974.

Beni dinlediđiniz için teŝekkürler!

